

REKOMENDACIJOS DĖL SMURTO APRAIŠKŲ JAUNIMO ROMANTINIUOSE SANTYKIUOSE MAŽINIMO

Autoriai: Dr. I. Stonkuvienė, J. Pečiūrienė, dr. R. Žiliukaitė, dr. G. Purvaneckienė

Projektas: Sveiki santykiai! Smurto romantiniuose santykiuose apraiškų atpažinimas“ (sutarties Nr. 1-SAAPA07698/2024)

Finansuoja:

Lietuvos Respublikos
socialinės apsaugos
ir darbo ministerija

Vilnius
2024 m.

Atlikus mokslinės literatūros analizę, jaunimo apklausą ir diskusijų (fokusuotų) grupių su jaunu tyrimą, buvo nustatyta, kad Lietuvos jaunimas dažniausiai patiria smurtą šeimos, mokymosi bei bendraamžių aplinkose. Analitinių veikslių rezultatai taip pat parodė, kad jaunimo romantiniuose santykiuose gausu smurto apraiškų, kurių nemaža dalis jaunų žmonių negeba atpažinti – dėl šios priežasties jie yra mažiau atsparūs smurtiniams santykiams. Su panašiomis problemomis susiduria ir kitos šalys, tačiau Vakarų valstybėse šiam klausimui, ypač naujoms smurto formoms, tokioms kaip kibernetinis smurtas, yra skiriamas didesnis dėmesys. Remiantis šiais tyrimų rezultatais, buvo parengtos atitinkamos rekomendacijos, į kurias siūloma atsižvelgti švietimo ir socialinės politikos sprendimų priėmėjams ir formaliojo bei neformaliojo švietimo įstaigų administracijoms ir darbuotojams.

Rekomendacijos švietimo ir socialinės politikos sprendimų priėmėjams

- Skatinti išsamius tyrimus bei rinkti ir analizuoti statistinius duomenis apie jaunimo turimą smurtinę patirtį artimoje aplinkoje, romantiniuose santykiuose ir viešojo erdvėje.
- Į bendrojo ugdymo mokyklų programas integruoti temas, skirtas moksleivių švietimui apie smurtinius ir nesmurtinius santykius, akcentuojant lyčių lygybę, skirtingų smurto formų atpažinimą ir užtikrinant informacijos pasiekiamumą apie nemokamos anoniminės skubios ir / ar ilgalaikės pagalbos galimybes.
- Stiprinti pedagogų, jaunimo darbuotojų ir kitų ugdymo specialistų kompetencijas smurto prevencijos srityje, organizuojant sistemingus, mokslu grįstus, **specializuotus bei tęstinius mokymus. Mokymai turėtų suteikti žinių ir įgūdžių:**
 - kaip kalbėtis su jaunais žmonėmis apie jautrias temas, tokias kaip smurtinis elgesys romantiniuose santykiuose;
 - kaip atpažinti įvairias smurto formas, neapsiribojant tik fiziniu smurtu, tačiau įtraukiant psichologinį, seksualinį, kibernetinį ir kitas smurto rūšis;
 - kaip, pastebėjus smurto atvejį, suteikti nukentėjusiajai (-am) būtiną paramą ir kur nukreipti tolimesnei pagalbai;
 - smurto problemas suprasti platesniame lyčių lygybės, sveikų santykių, emocinio intelekto ir lytiškumo ugdymo kontekste.
- Vykdyti stebėseną, siekiant nustatyti, ar švietimo įstaigos ir švietėjai laikosi įstatymuose įtvirtintų įpareigojimų pranešti kompetentingoms institucijoms apie smurtą artimoje aplinkoje ar smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančius asmenis (nepriklausomai nuo jų amžiaus).
- Parengti informacines priemones apie kibernetinį saugumą romantiniuose jaunų žmonių santykiuose, skirtas švietimo įstaigų bendruomenės nariams – besimokantiems, tėvams ir pedagogams. Konsultuojantis su kibernetinio saugumo ekspertais, sudaryti švietimo specialistams galimybes gilinti žinias apie įvairius kibernetinėje erdvėje tykančius pavojus (pvz., sekstingą) ir technologijų plėtrą.
- Skatinti tarpinstitucinį švietimo, socialinių, sveikatos priežiūros, teisėsaugos įstaigų ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimą smurto prevencijos jaunimo romantiniuose santykiuose srityje.
- Organizuoti nemokamus mokymus švietimo įstaigų bendruomenės nariams (besimokantiems ir švietimo specialistams), skirtus mažinti stereotipines nuostatas ir stigmatizuojantį požiūrį į

SMURTO JAUNIMO ROMANTINIUOSE SANTYKIUOSE APRAIŠKŲ MAŽINIMAS

REKOMENDACIJOS

nukentėjusius asmenis, gilinti žinias apie smurtą romantiniuose santykiuose ir artimoje aplinkoje, taip prisidedant prie smurto kultūros mažinimo.

- Organizuoti informacines kampanijas švietimo įstaigų bendruomenės nariams (jose dirbantiems specialistams ir besimokančiam jaunimui), užtikrinant lengvai prieinamą informaciją apie anoniminės ir konfidencialios skubios ar ilgalaikės pagalbos bei paslaugų galimybes. Informaciją pritaikyti skirtingoms amžiaus grupėms, įskaitant informacijos teikimą lengvai suprantama kalba, gestų kalba bei naudojant įvairius viešinimo formatus ir priemones, tokius kaip YouTube, skrajutės, plakatai, vaizdo įrašai ir kt.

Rekomendacijos formaliojo ir neformaliojo švietimo įstaigų administracijoms ir darbuotojams

- Užtikrinti, kad smurto prevencijai skirtas švietimas būtų kompleksinis, apimtų skirtingus aspektus ir tikslines grupes, būtų pozityvus, įgalinantis ir ugdomas kritinį mąstymą. Šis švietimas turi:
 - mokyti jaunas žmones atpažinti smurto požymius, kurti saugius santykius, kontroliuoti savo emocijas;
 - šviesti jaunas žmones apie smurto romantiniuose santykiuose pasekmes ir alternatyvius nesmutinius konfliktų sprendimo būdus, siekiant mažinti toleranciją smurtui.
 - siekti jaunų žmonių ir visų patyrusių smurtą asmenų stigmos mažinimo, taip skatinant juos nebijoti kreiptis pagalbos;
 - šviesti jaunas žmones ir visuomenę apie lyčių stereotipus, kurie yra viena iš smurtinio elgesio bei vengimo kreiptis pagalbos priežasčių;
 - šviesti jaunas žmones ir visuomenę, kad alkoholio ir psichotropinių medžiagų vartojimas gali skatinti smurtinį elgesį, bet tai nėra jo priežastis ir toks elgesys negali būti pateisinimas;
 - ugdyti skaitmeninį raštingumą, mokyti jaunuolius ne tik atpažinti kibernetinio smurto formas, bet ir suteikti jiems praktinių įgūdžių, kaip apsaugoti nuo jo.
- Įgyvendinant pagrindinio ugdymo Gyvenimo įgūdžių programą akcentuoti ne tik bendrą patyčių ir smurto, bet ir smurto romantiniuose santykiuose problematiką.
- Remtis naujausiais statistiniais ir mokslinių tyrimų duomenimis, pristatant smurto artimoje aplinkoje ir romantiniuose santykiuose priežastis, požymius, esamus pagalbos būdus.
- Reguliariai kelti kompetencijas, dalyvauti įvairiuose mokymuose (seminaruose, patyriminiuose užsiėmimuose ir t. t.), stiprinant ne tik teorines žinias, bet ir praktinius gebėjimus. Keistis gerąja patirtimi su savo ir kitų švietimo įstaigų kolegomis.
- **Švietimo įstaigose kurti bet kokiam smurtui nepakančią kultūrą**, kurioje visi bendruomenės nariai jaustųsi saugūs ir galėtų atvirai kalbėtis jautriomis temomis.
- Kreiptis į nevyriausybines organizacijas, dirbančias lyčių lygybės ir žmogaus teisių srityse, dėl kokybiško ir inovatyvaus kvalifikacijos kėlimo.

Siekiant įgyvendinti šias rekomendacijas, yra būtinos suderintos politikos formuotojų ir įgyvendintojų, švietimo bei studijų įstaigų vadovų ir švietimo darbuotojų, jaunimo ir kitų nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimas bei bendros pastangos.